

Byla C-39/20

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2020 m. sausio 27 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Hoge Raad der Nederlanden (Nyderlandai)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. sausio 24 d.

Kasatorius:

Staatssecretaris van Financiën

Kita kasacinio proceso šalis:

Jumbocarry Trading GmbH

Pagrindinės bylos dalykas

Pagrindinė byla susijusi su *Staatssecretaris van Financiën* (valstybės finansų sekretorius, toliau – *Staatssecretaris*) ir *Jumbocarry Trading GmbH* (toliau – *Jumbocarry Trading*) ginču dėl *Jumbocarry Trading* pateikto prašymo sumokėti muitus.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį susijęs su skolos muitinei senaties terminu. Pirmiausia nagrinėjamas klausimas, ar nuostatos dėl skolos muitinei senaties termino sustabdymo gali būti taikomos skolai muitinei, kuri atsirado prieš įsigaliojant šioms nuostatoms, tačiau tuo momentu jos senaties terminas nebuvo suėjęs.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas, 103 straipsnio 3 dalies b punktas ir 124 straipsnio 1 dalies a punktas taikomi skolai muitinei, kuri atsirado iki 2016 m. gegužės 1 d. ir tuo metu dar nebuvo suėjęs jos senaties terminas?
2. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas: ar jos taikymui neprieštarauja teisinio saugumo arba teisėtų lūkesčių principai?

Nurodomi Sąjungos teisės aktai

- 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą (OL L 302, 1992, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 4 t., p. 307; toliau – Bendrijos muitinės kodeksas), 221 straipsnio 3 dalis
- 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas (OL L 269, 2013, p. 1; toliau – Sąjungos muitinės kodeksas), 22 straipsnio 6 dalis, 29 straipsnis, 103 straipsnio 1 ir 3 dalys, 124 straipsnio 1 dalies a punktas ir 288 straipsnio 2 dalis
- 2015 m. liepos 28 d. Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2015/2446, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 952/2013 papildomas išsamiomis taisyklėmis, kuriomis patikslinamos kai kurios Sąjungos muitinės kodekso nuostatos (OL L 343, 2015, p. 1, toliau – Deleguotasis reglamentas 2015/2446), 8 straipsnio 1 dalis

Trumpas bylos aplinkybių ir proceso pristatymas

1. 2013 m. liepos 4 d. *Jumbocarry Trading* pateikė deklaraciją dėl porceliano dirbinių siuntos išleidimo į laisvą apyvartą. Deklaracijoje ji nurodė, kad kilmės šalis yra Bangladešas, todėl buvo pritaikytas lengvatinis nulinis muitų tarifas. Kai paaiškėjo, kad pateiktas atitinkamas prekių kilmės sertifikatas yra neteisingas, *Inspecteur van de Belastingdienst* (mokesčių inspekcijos inspektorius, Nyderlandai, toliau – *Inspecteur*) 2016 m. birželio 1 d. raštu *Jumbocarry Trading* pranešė, kad ketina perskaičiuoti muitus pagal standartinį 12 procentų tarifą. Tame pačiame rašte jis suteikė bendrovei galimybę per 30 dienų pateikti savo pastabas. 2016 m. liepos 18 d. bendrovei *Jumbocarry Trading* pateiktas mokėjimo reikalavimas dėl atitinkamos skolos muitinei, kuri atsirado 2013 m. liepos 4 d.
2. Antrosios instancijos teisme, t. y. *Gerechtshof Amsterdam* (Amsterdamo apeliacinis teismas, Nyderlandai, toliau – *Gerechtshof*), buvo nesutariama dėl klausimo, ar skola muitinei 2016 m. liepos 18 d. jau buvo išnykusi.

Esminiai pagrindinės bylos šalių argumentai

- 3 *Gerechtshof* rėmėsi tuo, kad Sąjungos maitinės kodekso 124 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyta, jog skola maitinei išnyksta, kai nebeįmanoma apie ją pranešti skolininkui pagal Sąjungos maitinės kodekso 103 straipsnį, t. y. praėjus trejiems metams nuo tos dienos, kai atsirado skola maitinei. Tai reikštų, kad aptariama skola maitinei išnyko jau iki 2016 m. liepos 18 d. Vis dėlto Sąjungos maitinės kodekso 103 straipsnio 3 dalies b punkte nustatyta, kad šis trejų metų terminas sustabdomas nuo to momento, kai maitinė praneša, kad ketina pranešti apie skolą maitinei, ir toks sustabdymas taikomas nuo to pranešimo pateikimo dienos iki laikotarpio, per kurį skolininkui suteikiama galimybė pareikšti savo nuomonę, pabaigos. Pagal Deleguotojo reglamento 2015/2446 8 straipsnio 1 dalį šis laikotarpis yra 30 dienų. Vadinasi, taikant 103 straipsnio 3 dalies b punktą, 2016 m. liepos 18 d. šiai skolai maitinei dar nebūtų suėjęs senaties terminas.
- 4 Vis dėlto, *Gerechtshof* nuomone, tokiose bylose Sąjungos teisės teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių principai prieštarauja minėtų nuostatų taikymui. Bendrovei *Jumbocarry Trading* – atsižvelgiant į Sąjungos maitinės kodekso paskelbimo datą (2013 m. spalio 10 d.) – skolos maitinei atsiradimo momentu (2013 m. liepos 4 d.) nebuvo aišku ir nuspėjama, kad jai 30 dienų laikotarpiui bus sustabdytas senaties terminas. Todėl, *Gerechtshof* nuomone, remiantis Bendrijos maitinės kodeksu (Sąjungos maitinės kodekso pirmtaku) turi būti patikrinta, ar bendrovei *Jumbocarry Trading* buvo laiku pranešta apie skolą maitinei. Bendrijos maitinės kodekso 221 straipsnio 3 dalyje taip pat buvo numatytas trejų metų senaties terminas, tačiau nebuvo numatytas jo sustabdymas. Todėl *Gerechtshof* nusprendė, kad skola maitinei 2016 m. liepos 18 d. jau buvo išnykusi, nes suėjo senaties terminas.
- 5 *Staatssecretaris* pateikė kasacinį skundą *Hoge Raad (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas)*. Skundas pateiktas dėl minėtos *Gerechtshof* pozicijos.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 6 Remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, nustatant naujos nuostatos taikymo sritį laiko atžvilgiu, reikia procesines normas atskirti nuo materialinės teisės normų. Kalbant apie procesines normas, apskritai darytina prielaida, kad jos taikomos nuo įsigaliojimo datos, o materialinės teisės normos paprastai aiškinamos taip, kad jos taikomos iki jų įsigaliojimo susiklosčiusioms faktinėms aplinkybėms tik tiek, kiek tai akivaizdžiai matyti iš jų formuluotės, tikslų ar bendros sistemos. Be to, laikoma, kad nauja teisės norma taikoma nuo akto, kuriame ji įtvirtinta, įsigaliojimo ir, nors netaikoma teisinėms situacijoms, kurios atsirado ir kurios galutinai susidarė iki šio įsigaliojimo, tokia nauja teisės norma nedelsiant taikoma situacijoms, kuri susiklostė galiojant ankstesniam teisės aktui, būsimoms pasekmėms ir naujoms teisinėms situacijoms. Šioje byloje reikšmingos nuostatos pagal Sąjungos maitinės kodekso 288 straipsnio 2 dalį galioja nuo 2016 m. gegužės 1 d.

- 7 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos negalima spręsti (nes kyla pagrįstų abejonų), ar nuostata, kuri (kaip antai Sąjungos muitinės kodekso 103 straipsnio 3 dalis) numato senaties termino sustabdymą, laikytina materialinės teisės norma.
- 8 Sprendime byloje *Molenbergnatie* (C-201/04, EU:C:2006:136, 41 punktas) Teisingumo Teismas dėl tuo metu naujo Bendrijos muitinės kodekso taikymo nurodė, kad faktinių aplinkybių, kuriomis pagrįsta skola muitinei, atsiradusi iki Bendrijos muitinės kodekso įsigaliojimo, atžvilgiu taikomos, pirma, ankstesnio teisės akto materialinės teisės normos ir, antra, Bendrijos muitinės kodekso procesinės normos. Todėl Teisingumo Teismas atitinkamai dėl 1994 m. sausio 1 d. redakcijos Bendrijos muitinės kodekso 221 straipsnio 3 dalies nusprendė:

„Vadinasi, kadangi pasibaigus Muitinės kodekso 221 straipsnio 3 dalyje nustatytam terminui pasibaigia skolos senaties terminas, ir todėl ji išnyksta, konstatuotina, kad šioje nuostatoje įtvirtinta materialinė norma“.
- 9 Jei trejų metų laikotarpis, skirtas skolai muitinei išieškoti, pagal Bendrijos muitinės kodekso nuostatas baigėsi 2016 m. gegužės 1 d., iš Sprendimo *Molenbergnatie* galima spręsti, kad susidarė galutinė atitinkamo skolininko teisinė situacija, kuriai negali būti taikomos naujos teisės nuostatos. Vis dėlto šioje byloje *Jumbocarry Trading* skolai muitinei 2016 m. gegužės 1 d. dar nebuvo suėjęs senaties terminas. Todėl *Jumbocarry Trading* situacija skiriasi nuo tos, kuria remiamasi Sprendimo *Molenbergnatie* 41 punkte.
- 10 Viena vertus, būtų galima daryti prielaidą, kad skolos muitinei senaties termino sustabdymas neleidžia galutinai išnykti skolai. Tokiu atveju senaties termino taisyklės, senaties terminas ir numatyti šio termino sustabdymo atvejai turi būti laikomi viena sistema. Tai reikštų, kad 2013 m. liepos 4 d. *Jumbocarry Trading* įgijo galutinę teisinę padėtį, atsižvelgiant į Bendrijos muitinės kodekse numatytas susijusias senaties termino nuostatas, todėl jai negalima taikyti nei Sąjungos muitinės kodekso 103 straipsnio, nei 124 straipsnio 1 dalies, jeigu jose nustatyta nukrypstanti teisinė tvarka. Vadinasi, aplinkybė, kad *Jumbocarry Trading* skolai muitinei 2016 m. gegužės 1 d. dar nebuvo suėjęs senaties terminas, nėra reikšminga.
- 11 Kita vertus, galima manyti, kad reikia atskirti tvarką, kuria tik reglamentuojama termino pabaiga, nuo tvarkos, kuria šio termino pabaiga susiejama su procesiniu veiksniu atliekant išieškojimo *a posteriori* procedūrą. Tokiu atveju šioje byloje terminas nesibaigia, nes taikoma Sąjungos muitinės kodekso 22 straipsnio 6 dalyje nustatyta pareiga išklausti skolininką prieš pranešant jam apie skolą muitinei. Todėl šis termino sustabdymas dėl atliekamo procesinio veiksmo (*Jumbocarry Trading* išklauso) gali būti laikomas procesine norma, kuri yra neatsiejama nuo Sąjungos muitinės kodekso 22 straipsnio 6 dalies. Kadangi kalbant apie procesines normas remiamasi tuo, kad jos taikomos nuo įsigaliojimo momento, tai reikštų, kad Sąjungos muitinės kodekso 124 straipsnio 1 dalies a punktas ir 103 straipsnis nedelsiant taikytini atliekant 2016 m. gegužės 1 d. ar po šios datos

pradėtą skolos muitinei, kuri atsirado galiojant Bendrijos muitinės kodeksui, išieškojimo *a posteriori* procedūrą.

- 12 Atsižvelgiant į minėtus argumentus, iš Sąjungos muitinės kodekso 124 straipsnio 1 dalies a punkto ir 103 straipsnio 3 dalies *ipso facto* negalima spręsti, ar šios nuostatos, atsižvelgiant į jų rūšį, nuo 2016 m. gegužės 1 d. taikomos planuojamam skolos muitinei, kuri atsirado galiojant Bendrijos muitinės kodeksui ir pagal šį muitinės kodeksą 2016 m. gegužės 1 d. dėl senaties dar nebuvo išnykusi, išieškojimui *a posteriori*. Todėl *Hoge Raad* teikia Teisingumo Teismui pirmąjį prejudicinį klausimą.
- 13 Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, lieka klausimas, ar teisingas *Gerechthof* požiūris, kad atitinkamų Sąjungos muitinės kodekso nuostatų taikymas prieštarauja Sąjungos teisės teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių principams, todėl jos negali būti taikomos *Jumbocarry Trading* atžvilgiu.
- 14 Šį požiūrį pagrindžia tai, kad skolos muitinei atsiradimo momentu nebuvo aišku ir nuspėjama, jog išieškojimą ir senaties terminą reglamentuojančios muitų teisės nuostatos bus pakeistos taip, kad bus teisiškai įtvirtinta teisė būti išklaustam prieš muitinei išieškant skolą *a posteriori* ir kad su šia teise bus susieta pasekmė, jog senaties terminas sustabdomas Deleguotojo reglamento 2015/2446 8 straipsnio 1 dalyje numatytam laikotarpiui.
- 15 Vis dėlto gali būti argumentuojama ir tuo, kad skolininkas, teikdamas muitinės deklaraciją, negali būti tikras, kad procedūros taisyklės nebus pakeistos. Keisdamas procedūros taisykles Sąjungos teisės aktų leidėjas turi atsižvelgti, viena vertus, į Sąjungos interesus, kuriems skirta ši priemonė, ir, antra vertus, į atitinkamų asmenų interesus, kad nebūtų padaryta neigiamo poveikio jų teisei situacijai. Šį Sąjungos teisės aktų leidėjo atliktą vertinimą turi tikrinti ne nacionaliniai teismai, nes jis patenka į Teisingumo Teismo kompetencijos sritį. Tokiu atveju reikia išsiaiškinti, ar Sąjungos teisės aktų leidėjas galėjo naują taisyklę, pagal kurią, prieš išieškant skolą muitinei *a posteriori*, skolininkui suteikiama galimybė per 30 dienų pareikšti pastabas, susieti su senaties termino sustabdymu šiam laikotarpiui. Šiuo atveju skolininko teisinė situacija, nustačius besąlygiškai taikomą teisę pareikšti pastabas per 30 dienų laikotarpį, yra pagerinama, todėl, *Hoge Raad* nuomone, negalima teigti, kad šią teisę susiejus su senaties termino sustabdymu tam pačiam laikotarpiui taip pabloginama ši teisinė situacija, kad negalima taikyti Sąjungos muitinės kodekso 103 straipsnio 3 dalies. Kadangi tai vis dėlto kelia abejonių, *Hoge Raad* teikia antrąjį prejudicinį klausimą.